

A Szovjet Hadsereg harca Budapest felszabadításáért

Immár tíz esztendeje, hogy a Szovjet Hadsereg csapatai utcáról utcára, minden házért keményen harcolva, felszabadították hazánk fővárosát, Budapestet a fasiszták terroruralma alól.

A német fasiszták — miután a Szovjet Hadsereg Magyarország nagy részét felszabadította, s miután megalkult az Ideiglenes Kormány — Észak-Dunántúlon erős védelmet igyekeztek kiépíteni; a Balaton—Székesfehérvár—Velencei-tó—Duna vonalán, és itt igyekeztek feltartóztatni a Szovjet Hadsereg további előnyomulását. Ennek a tervnek a végrehajtásában Budapest döntő fontosságú szerepet töltött be.

A fasisztáknak az az elhatározása, hogy a végsőkig tartják Budapestet és Észak-Dunántúlt, szoros összefüggésben volt az amerikai—angol imperialisták magatartásával, akik, bár nagynehezen megnyitották a második frontot, de komolyan nem törekedtek a német fasiszmus megsemmisítésére. A német fasiszták utolsó pillanatig biztatást éreztek egyes angol—amerikai jobboldali körök részéről, hogy esetleg a németellenes koalíció felborul, és az amerikai és angol csapatok a németekkel együtt a Szovjetunió ellen fordulnak. Churchill legutóbbi elhangzott nyilatkozata is mutatja, hogy ezek a számítások nem voltak alaptalanok, és csak a Szovjet Hadseregnek a német fasiszmus feletti győzelme vetett véget ezeknek a kísérletezéseknek.

A németek a nyugati hatalmak és a saját ingadozó szövetségesük előtt be akarták bizonyítani, hogy a fasiszta Németország még fel tudja tartóztatni a Szovjet Hadsereg további előnyomulását és még olyan erőt képvisel, amellyel érdemes szövetségben lenni.

A fasiszták nagy hangon hirdették az újonnan bevetésre kerülő csodafegyvert (a hivatalosan terjesztett suttogó propaganda szerint az egyik csodafegyver a németellenes koalíció felbomlása lett volna), s arról beszélték, hogy „Budapest az oroszok Sztálingrádjá lesz”.

Budapest megtartásának, természetesen, komoly stratégiai jelentősége lett volna, Budapest a kulcsot jelentette Bécs felé.

A Szovjet Hadsereg főparancsnoksága keresztülhúzta a hitleristák számításait. A Szovjet Hadsereg kemény, szívós harccal felszabadította Budapestet és nem sokkal utána egész Magyarországot a német fasisztáktól és magyarországi csatlósaitól.

A Budapest felszabadításáért

Folyó harcot két szakaszra lehet osztani: 1. A Budapest térségében lévő fasiszta erők körülzárása. 2. A körülzárt erők megsemmisítése, német ellencsapások elhárítása.

Budapest felszabadítása és a Budapest körüli harcok a Szovjet Hadsereg ragyogó fegyvertényei közé tartoznak. Ezekben a harcokban a Szovjet Hadsereg nagyszerű példáját mutatta annak, hogyan működnek együtt hadseregek, sőt frontok egy-egy hadművelet végrehajtása érdekében. A többszöri, erőszakos átkelés a Dunán, nagy ellenséges csoportosítások bekerítése és megsemmisítése, ellenséges ellencsapások elhárítása, a budapesti utcai harcok, a harcok hatalmas mérete és üteme mind a szovjet haditudomány fölényét mutatta a fasiszta haditudomány felett és a Szovjet Hadsereg tábornokainak, tisztjeinek és harcosainak nagy erkölcsi fölényét a fasiszta hadsereg katonáival szemben.

1944. december 9-én a 2. ukrán front csapatai kb. 120 km-es arcvonalon áttörték az ellenség mélyen tagozott védelmét és felszabadították Balassagyarmatot, Vácot, Aszódot és ezzel északról és északkeletről elzárták Budapestet. Az északkeleti hadműveletekkel egyidőben ugyancsak a 2. ukrán front csapatai Budapesttől délre átkeltek a Dunán, elfoglalták Erceit, és a Velencei-tó környékén érintkezésbe léptek a 3. ukrán front csapataival.

A 2. és a 3. ukrán front csapatai tehát december 10-én körülzárták Budapestet északról, keletről, délről és délnyugatról, a Duna balpartján elértek a védelmi öv külső peremét, a jobbparton pedig a németek megerősített védelmi vonalát, az ú. n. „Margit-vonalat”.

A 2. ukrán front csapatai december 20-án Vácnál áttörték az ellenség védelmét és támadásukat nyugat és északnyugat felé fejlesztették ki, ugyanakkor nagy páncélos erőkkel végrehajtott ellencsapásokat vertek vissza és nehéz harcokat vívva az erdős-hegyes terepen, birtokba vették Komáromot. Egyidejűleg a 3. ukrán front csapatai áttörték a „Margit-

vonalat”, három nap alatt kb. 40 km-t nyomultak előre, és nehéz utcai harcok közepette elfoglalták Székesfehérvárt és Bicskét. 25-én a támadást folytatva elválták valamennyi Budapestről nyugatra vezető útvonalat és a következő napon birtokba vették Esztergomot, majd kb. 60 km-es előrenyomulással egy belső és külső bekerítési gyűrűt hoztak létre. Ezzel Budapest bekerítése befejeződött.

A december 21—24-én lefolyt harcok méreteire jellemzőek az ellenség veszteségei. December 21—24-ig a 3. ukrán front csapatai Budapesttől délnyugatra megsemmisítettek 106 repülőgépet, 291 harckocsit és rohamlöveget, 147 különböző űrméretű löveget, 724 aknavetőt; ezenkívül 154 repülőgépet, 21 harckocsit és rohamlöveget, 101 különböző űrméretű löveget, 127 aknavetőt, 168 géppuskát zsákmányoltak. Ezekben a harcokban az ellenség körülbelül 18 000 főnyi veszteséget szenvedett. A Budapesten bekerített német és magyar fegyveres erők létszáma összesen több mint 180 000 főt tett ki.

A bekerítés végrehajtása

1945. január első napjaiban a Szovjet Hadsereg megkezdte Budapest felszabadítását, a körülzárt fasiszta erők megsemmisítését. A szovjet hadvezetőség a körülzárt Budapest lakossága iránti humanitásból, a főváros kímélése céljából a nemzetközi szabályokat és jogszokásokat betartva ultimátumot intézett a bekerített csapatok parancsnokaihoz. Az ultimátumban ismertették a bezárt csapatok reménytelen helyzetét. A felesleges vérontás elkerülése céljából, valamint azért, hogy Budapestet, történelmi értékeit, a kultúra és művészet műemlékeit megkíméljék, és hogy a lakosságot a pusztulástól megmentsék, a 2. és a 3. ukrán front parancsnokai fegyverletételre szólították fel a bekerített erők parancsnokait. A szovjet parancsnokság az ultimátumban fegyverletétel esetén biztosította életüket, továbbá a németeknek azt, hogy a háború után visszatérhetnek Németországba, a magyaroknak pedig, hogy nyilváníttatásbavétel és kihallgatás után ha-zaengedik őket. Amagukat megadó összes csapatoknak biztosították, hogy egyenruhájukat, rangjelzéseiket, kiüntetéseiket, a törzstisztek még a kardjukat is megtarthatják. Az összes kapitulálóknak ellátást, a sebesülteknek és betegeknek orvosi segítséget biztosítottak.

A hitleri parancsnokság visszautasította az ultimátumot és a nemzetközi törvényeket és szokásokat semmibe véve a parlamentereket aljas módon meggyilkoltatta. A német fasiszták által végrehajtott gaztettre addig a történelemben nem volt példa, ezzel a cselekedetükkel túltettek az ókori barbárokon is. A szovjet hadvezetőség még ezek után sem alkalmazott olyan módszereket — mint pl. tömeges légitámadások vagy tűzérségi tömegtűz — amelyekkel Budapestet teljesen lebombolták volna. A német fasiszták barbarizmusa dacára is inkább a nagyobb áldozattal járó utcai harcokat választották, mert a Szovjet Hadsereg célja nem Budapest rombadöntése, hanem felszabadítása volt.

A körülzárás után, 1945. januárjában, egyidőben több fronton folyt a harc. Budapesttől nyugatra, Székesfehérvár térségében és a Duna balpartján szívós harc folyt az ellenség nagy erőkkel végrehajtott ellencsapásainak elhárításáért, a külső gyűrű áttörésének megakadályozásáért. Ezekben a harcokban a fasiszták nem tudták hadműveleti céljaikat elérni, bár Komáromot és Székesfehérvárt is rövid időre sikerült visszafoglalniuk. A Szovjet Hadsereg csapatai hőiesen harcolva megtörték a fasiszták támadó erejét, felmorzsolták azt és megakadályozták a védelem áttörését, majd január 25-én teljesen megállították a német támadást. Február 3-án a Szovjet Hadsereg csapatai elmentámadásba mentek át.

Ugyanakkor a 2. és a 3. ukrán front

csapatai folytatták a harcot a bekerített csapatok felszámolásáért és a kitérés kísérletek elhárításáért. A fasiszták a házakat valóságos erődökké építették ki, amit megkönnyített számukra az, hogy a házak pincéi sok kilométer hosszú földalatti folyosórendszert képeztek. A sarokházakat oldalazó tűz leadására képezték ki. Az előterületeket aláaknázták, az utcákon, tereken árkokat ástak, különböző fajta gyalogsági és harckocsiakadályokat építettek. Amit nem tudtak védelemre berendezni, azt felrobbantották.

A harc éjjel-nappal folyt,

házzal házra, emeletről emeletre. A körülzárt fasiszták vad dühvel védekeztek, sorozatos ellenőrzésekkel igyekeztek egy-egy fontosabb terepszakasz vagy objektum elfoglalását megakadályozni. Január 9-én a szovjet csapatok elfoglalták a löversenyteret, amelyet a fasiszták repülőterek használtak, ezzel megfosztották őket az utánpótlási lehetőségüktől. Ugyancsak január 9-én elfoglalták a Hoffer-gyárat (Vörös Csillag), ezzel megfosztották a fasisztákat a harckocsijavítás lehetőségétől. Január 18-án a 2. ukrán front csapatai befejezték Budapest pesti részének felszabadítását. Közben a fasiszták újabb gaztettet követtek el: felrobbantották a dunai hidakat.

Pest felszabadítása után még nehezebb és bonyolultabb körülmények között folytatódott a harcok. Az ut-

cai harcok mellett — sziklás, erdős, hegyes terepen folyt a budai rész felszabadítása. Itt sem tudta magát tartani az ellenség. Február 7-én felszabadult a Sashegy és környéke, február 11—12-én Buda nagy része, 12-én a Vár és 13-án a Szovjet Hadsereg csapatai teljesen befejezték Budapest felszabadítását.

A fasisztáknak jelentéktelen erőkkel sikerült a budai hegyek erdőségeibe áttörniük, ahol azonban bekerítették őket és 16-án ezeket az alakulatokat is teljesen felszámolták.

A bekerítési gyűrű áttörését célzó fasiszta támadások megállításáért, erők felmorzsolásáért folyó harcokban ismét megmutatkozott a Szovjet Hadsereg harcosainak nagy erkölcsi ereje, bátorsága, állóképessége, katonai tudása. A német fasiszták legnagyobb erőfeszítései is megtörték ezen a hatalmas erőn.

Budapest felszabadítását és a felszabadított Moszkvában 324 löveg 24 ösztövével üdvözölték.

Megnyílt az út Magyarország teljes felszabadítása felé.

A felszabadított területeken

a kommunista párt vezetésével azonnal megindult az élet, az újjáépítés. A párt januárban kiáltványban fordult Budapest népéhez:

„Budapest népe!

Minden hálánk és köszönetünk a Vörös Hadseregnek, amely felszabadított bennünket. A Vörös Hadsereg nem akarta elpusztítani fővárosunkat. Nagy-lelkű ajánlatot tett Budapest helyőrségének, amelyben szabad elvonulást biztosított minden magyar katonának számára.

A németek válasza az volt, hogy a hadtörténelemben is példátlanul galád módon legyilkolták a fehérlobogós orosz parlamentereket.

Ekkor indult meg Budapest igazi ostroma.

E fasiszta banditák, Szálasiék tették tönkre fővárosunkat. Miattuk hever évtizedek munkája romokban. Nincs kenyér, nincs víz, nincs villany, sokunk legközelebbi hozzátartozóját sírja.

Ilyen tragikus helyzetben, mint a miénk, nem volt még ország.

De élni akarunk és élni fogunk!

Budapest ismét főváros lesz. A szabad, demokratikus, független Magyarország fővárosa.

Hogy így legyen, könyörtelen harcot kell vívniuk a fasisztákkal. Med-

Német csapatok szétverése Budapest térségében.

